

Zprávy, informace, oznámení

Návrhy kandidátů na funkci děkana PdF UP

Ke dni 8. 11. 1999 byli navrženi jako kandidáti na funkci děkana Pedagogické fakulty UP pro období od 1. února 2000 do 31. ledna 2003 doc. PhDr. Libuše Hornová, doc. PhDr. Zdeněk Kalhous, CSc., a doc. RNDr. Jan Šteigl, CSc.

Volební komise Akademického senátu PdF UP projednala se jmenovanými jejich stanovisko ke kandidatuře. Kandidaturu přijal doc. RNDr. Jan Šteigl, CSc.

Kandidát na funkci děkana představí svou vizi vývoje fakulty dne **8. 12. 1999 v 10 hod. v aule Pedagogické fakulty UP.**

*Doc. L. Ludíková, CSc.,
předsedkyně AS PdF UP*

Erasmus aneb Nekonečný příběh

K 15. 11. byly odeslány do Bruselu dva velmi důležité dokumenty programu Socrates-Erasmus: závěrečná zpráva za rok 1998/1999 a celouniverzitní přihláška na rok 2000/2001. Jeden ročník programu se uzavřel, další je v plném proudu, ještě další má už svou podobu. Je tedy příležitost bilancovat a informovat širší akademickou veřejnost o výsledcích a perspektivách tohoto programu.

Program Erasmus, pojmenovaný po filozofu Erasmu Rotterdamském, je jedním z podprogramů vzdělávacího programu EU Socrates, který napomáhá podpoře nadnárodního, evropského rozměru vzdělávání. Erasmus je zaměřen na spolupráci vysokých škol v zemích EU a také v přidružených zemích, mezi něž patří také Česká republika. Ta se do programu zapojila v roce 1997.

Rok 1998/1999 byl tedy prvním rokem fungování programu Erasmus nejen na UP, ale na českých vysokých školách vůbec. Přinesl mož-

Představení kandidátů a volba děkana na PřF UP

Z celkem osmi návrhů akademické obce na funkci děkana Přírodovědecké fakulty UP (doc. Ing. Bořivoj Šarapatka, CSc., prof. RNDr. Svatoslav Staněk, CSc., prof. RNDr. Lubomír Dvořák, CSc., doc. RNDr. Jan Lasovský, CSc., doc. RNDr. Richard Horák, CSc., prof. RNDr. František Machala, DrSc., doc. RNDr. Miroslav Mašláň, CSc., prof. Ing. Aleš Lebeda, DrSc.) kandidaturu přijali doc. B. Šarapatka, prof. L. Dvořák, doc. J. Lasovský a doc. R. Horák, kteří se akademické obci představí 1. 12. ve 13.00 hod. při společném setkání v aule PřF UP. Hned poté proběhne zasedání Akademického senátu PřF UP a volba děkana na další funkční období.

-red-

Jediný kandidát na funkci děkana FTK UP

Na kandidátní listinu **Fakulty tělesné kultury UP** byly do stanoveného termínu zapsány návrhy, které delegují na nejvyšší akademickou funkci fakulty jediného kandidáta, a sice současného děkana FTK UP **prof. F. Vaverku, CSc.**, který se představí akademické obci 1. 12. ve 14 hodin v učebně č. 440 na FTK UP v Olomouci-Neředíně.

S programovými tezemi prof. F. Vaverky seznamuje toto číslo Žurnálu UP v rubrice *Představujeme* na str. 3.

-red-

Volby děkana Lékařské fakulty UP

V úterý 30. 11. 1999 proběhne na zasedání Akademického senátu LFUP volba děkana na další funkční období. Kandidáty na nejvyšší akademickou funkci fakulty jsou doc. Č. Čiháček, CSc., prof. M. Dlouhý, CSc., prof. J. Dušek, CSc., doc. V. Horčíčka, CSc., a doc. V. Rýznar, CSc.

-red-

Rektoři požadují zřízení ministerstva pro vysoké školy a vědu

Dokončení ze str. 1

v tomto ohledu zanedbává nezbytné potřeby vysokých škol a tento postup je v rozporu s dosavadními sliby ministra.

3. ČR prohlašuje, že připravované zásadní změny metodiky dělení státní dotace na rok 2000 podle studijních programů probíhají za výrazného podfinancování vysokých škol.

4. V souvislosti s projednáváním Národní politiky výzkumu a vývoje a přípravou zákona o výzkumu a vývoji zdůrazňuje ČR nutnost posílení výzkumu, vývoje a tvůrčí činnosti na vysokých školách. Pro řešení těchto problémů a odstranění stávající kompetenční roztržičnosti požaduje ČR zřízení ministerstva pro vysoké školy a vědu.

5. ČR požaduje, aby v navrhovaném složení Rady programu národních výzkumných center byly přiměřeně zastoupeny všechny obory.

6. ČR na svém zasedání projednala a schválila v souladu s novým zákonem o vysokých školách svůj nový statut.

-red-

Jen několik řádků

Předpoklady grantové úspěšnosti

Základní premisou by měla být zcela prokazatelná kvalita ve všech nejdůležitějších aspektech: modernost a aktuálnost tematiky, kvalita a mezinárodní renomé navrhovatelů, prokazatelný a kvalitní příspěvek k postgraduálnímu vzdělávání, prokazatelná, logická a dostatečně intenzivní mezinárodní spolupráce a účast v rozsáhlých mezinárodních projektech, u aplikačních projektů i prokazatelná a fungující vazba na praktickou sféru.

Podrobnější rozdělení projektů GA ČR mezi obory odráží relativní sílu různých oborů v ČR: velmi silné zastoupení chemie (17 přihlášek), molekulární biologie, genetiky a mikrobiologie (rovněž 17) a fyziky (13). Odráží také obecné trendy výzkumu a vývoje.

Grant byl udělen sedmi z 99 projektů. Devatenácti kvalitním projektům nebyl udělen pro nedostatek finančních prostředků, 72 projektům nebyl udělen, protože k projektu byly výhrady nebo žádost měla formální nedostatky, jeden projekt byl odvolán (Bulletin Grantové agentury ČR 3/99).

Závěr: publikovat výsledky v periodikách impaktovaných, nejlépe ve spolupráci se zahraničními autory, jejichž jméno se často objevuje ve SCI; mít přehled o probíhajících a připravovaných mezinárodních projektech našeho oboru; preferovat základní výzkum orientovaný na praktický výstup; pro doktorandy vybírat školitele podle jeho publikací s použitím SCI.

-mh-

nost výměny studentů a učitelů, mezinárodní spolupráci na projektech vývoje výukových programů, zavedení ECTS jako mechanismu vzájemného uznávání studia, ale také nutnost vytvořit, případně adaptovat některé struktury na UP.

V roce 1998/1999 totiž v rámci tohoto programu vycestovalo k tří až desetměsíčním pobytům v 10 zemích EU 95 studentů, na UP studovalo 26 studentů ze 6 zemí. Dvacet šest pedagogů UP vyučovalo na partnerských univerzitách, za účasti studentů z Rakouska a Německa se uskutečnil intenzivní mezinárodní program na Katedře hudební výchovy PdF UP a zahájena byla spolupráce na vývoji integrovaného jazykového kurzu na Právnické fakultě UP. To vše za finanční podpory EU v celkovém objemu 264 323 EUR. Z této částky bylo 56 164 EUR určeno a využito na zajištění učitelských mobilit, projektů a administrativního zajištění aktivit programu, 162 624 EUR bylo vyplaceno z grantu Erasmus na studentských stipendiích a 45 535 EUR přispěl na studentská stipendia program Phare. Na realizaci těchto aktivit se podílelo 23 kateder ze šesti fakult UP ve spolupráci se 37 partnerskými univerzitami v deseti zemích EU.

Mimoto UP koordinovala jeden z pilotních projektů ECTS, tři studenti absolvovali intenzivní jazykové přípravné kurzy a dva učitelé vyjeli na přípravné návštěvy.

Přínos programu Erasmus je nepochybný – přináší nový impulz pro posílení evropské dimenze mezinárodních kontaktů UP. Mezinárodní spolupráce vždy byla a bude založena na kontaktech konkrétních lidí – pedagogů, výzkumníků. V mnoha případech naráží na nedostatek finančních prostředků a při studentských výměnách také na problémy organizační – zajištění náplně studia, zázemí pro studenty, uznání absolvovaných kurzů. Tyto těžkosti program Erasmus alespoň částečně pomáhá odstranit. Kromě finanční podpory také určuje pravidla a tím dává především studentům, ale samozřejmě i učitelům jistotu, že zahraniční stáž splní jejich očekávání.

Mobilitní aktivity jsou a určitě i v budoucnosti zůstanou nejrozsáhlejší kapitolou programu, s nejnápadnějším dopadem. Ten není jenom v možnosti studovat v zahraničí, zažít jinou kulturu, jiný způsob studia i života, poznat, jak pracují kolegové. Působí i opačným směrem – přítomnost zahraničních studentů na UP nás nutí a inspiruje k přemýšlení o změnách v náplni nebo formě studia, ale také ve službách, které studentům nabízíme, ať už jde o knihovnu, počítače, ubytování

*Y. Vyhnanáková,
koordinátorka programu Erasmus*

Zprávy, informace, oznámení**K 70. narozeninám prof. J. Nečase**

Ve dnech 13.–17. 12. 1999 proběhne v Olomouci pod záštitou rektora UP prof. L. Dvořáka, CSc., mezinárodní konference *Parciální diferenciální rovnice a aplikace*. Tato konference, na jejímž pořádání se kromě katedry Matematické analýzy a aplikací matematiky PŘF UP podílí i Matematický ústav ČAV a Matematický ústav UK v Praze a Instituto Superior Tecnico v Lisabonu, se koná u příležitosti 70. narozenin předního českého matematika prof. RNDr. Jindřicha Nečase, DrSc. Je částečně sponzorována z prostředků programu AMIF Evropské vědecké nadace.

Prof. J. Nečas patří mezi nejvýraznější postavy české poválečné matematiky. Věnoval se převážně nelineární funkcionální analýze a parciálním diferenciálním rovnicím. Je možno ho pokládat za zakladatele české nelineární školy. Je autorem téměř dvou set původních vědeckých prací a sedmi monografií. V loňském roce byl jeho přínos oceněn mimo

jiné Medailí prezidenta republiky za zásluhy II. stupně.

K významnému jubileu mu do Olomouce přijedou poblahopřát jeho bývalí studenti a bývalí i současní spolupracovníci z celého světa. Jak je již u prof. Nečase zvykem, ponese se oslava spíše v duchu pracovním. Vědecký program bude probíhat v kongresovém sále Společné laboratoře UP a FÚ ČAV.

*Za organizační výbor
prof. J. Andres, CSc.,
Mgr. M. Pokorný, Ph.D.*

Stručně

Ve středu 24. 11. proběhlo **zasedání Akademického senátu UP**, na kterém byly projednány některé změny fakulturních norem, rozdělení rezervy z rozpočtu UP, Dlouhodobý záměr UP aj.

* * *

Zástupci firmy Shimadzu a České společnosti chemické předali ve čtvrtek 25. 11. v prostorách Rektorátu UP **Cenu Shimadzu 1999** autorům vítězných prací soutěže pro mladé vědecké pracovníky v ČR.

-mav-

**Bronzové medaile
J. Janského na PŘF UP**

Bronzovou medailí prof. MUDr. Jana Janského oceňuje Český červený kříž ty, kteří již desetkrát darovali svou krev. Na zasedání Akademického senátu PŘF UP 10. 11. již tradičně předal děkan PŘF UP doc. J. Lasovský, CSc., toto vyznamenání **Mgr. Marku Polákovvi, Janě Rumánkové, Mgr. Pavlu Sedlákovvi a Radku Štenclovvi** – pracovníkům a studentům PŘF UP. Při této příležitosti jim poděkoval za lidský přístup, kterým reprezentují Univerzitu Palackého na veřejnosti. Současně byly oceněným předány dárky od fakulty a Českého červeného kříže.

*Dr. M. Jukl,
předseda 5. MS ČČK*

**Přípravný kurz
k přijímacímu řízení**

Právnická fakulta UP pořádá v lednu až únoru 2000 **Přípravný kurz k přijímacímu řízení**. Náplň kurzu bude ucelený a přehledný výklad témat, jejichž znalost je nezbytná pro úspěšné složení přijímacích zkoušek. Kurz bude probíhat od ledna 2000 v prostorách PF UP vždy v úterý a ve středu odpoledne, pro mimoolomoucké účastníky i o víkendech. Cena kurzu je 2 500 Kč (včetně písemných materiálů). Přihlášky lze podat do 23. 12. 1999.

Přihlášky a bližší informace: P. Vystřčil, tel. 563 75 58, K. Moravcová, tel. 563 75 57, fax: 522 35 37, e-mail: vystrc@pfnw.upol.cz, internet: www.upol.cz – v rubrice *Aktuality*.

-pf-

Habilitace**Lékařská fakulta UP**

Ve čtvrtek 9. prosince v 10 hodin se na zasedání Vědecké rady LF UP v posluchárně na Neurologické klinice LF, I. P. Pavlova 6, Olomouc, uskuteční habilitační řízení **MUDr. Michala Mayera, CSc.**, lékaře FN v Olomouci a odborného asistenta FTK a FF UP, v **oboru neurochirurgie**. Jeho habilitační práce nese název *Některé mechanismy buněčného a tkáňového poškození v patogenetice roztroušené sklerózy mozkomíšni*. Téma veřejné habilitační přednášky je *Komprehensivní rehabilitace nemocných s roztroušenou sklerózou mozkomíšni a dalšími chronickými a progredujícími neurologickými onemocněními – naléhavá výzva pro neurologii na přelomu tisíciletí*. Oponenty práce jsou prof. P. Jedlička, DrSc. (Praha), prof. J. Tichý, DrSc. (Praha) a doc. M. Bojar, CSc. (2. LF UK Praha).

V 11 hodin bude následovat habilitační řízení **MUDr. Dagmar Koukalové, CSc.**, odborné asistentky Ústavu mikrobiologie LF UP v **oboru lékařská mikrobiologie**. Habilitandka předložila práci *Vývoj vakcíny pro léčbu kandidových kolpitid*, veřejnou habilitační přednášku prosloví na téma *Možnosti imunomodulační léčby ve FN Olomouc*. Oponenty jí budou prof. D. Kotulová, Ph.D. (LF UK Bratislava), prof. MUDr. C. John, DrSc. (Praha) a prof. J. Lokaj, CSc. (LF MU Brno).

S habilitačními pracemi se můžete seznámit na oddělení vědy a výzkumu Děkanátu LF UP, tř. Svobody 8, Olomouc.

-lf-

Přednáškový večer

Ve středu 1. 12. 1999 se v 16 hodin na Teoretických ústavěch LF UP uskuteční přednáškový večer III. interní kliniky FNO, v jehož průběhu zazní šest příspěvků věnovaných problematice aterosklerózy, Alzheimerovy choroby a diabetické dislipidemie. Koordinátorkou večera, který je organizován Spolkem lékařů v Olomouci a splňuje podmínky kontinuálního postgraduálního vzdělávání lékařů, je prof. H. Vavřková, CSc.

-red-

Sociální deviace a etika

Ve dnech 2. – 3. 12. 1999 pořádá Katedra občanské výchovy a Středisko zdravého životního stylu při Katedře antropologie a zdravotvody PdF UP **5. mezinárodní konferenci o etice na téma „Sociální deviace a etika“**. S referáty a příspěvky se přihlásili odborníci z České republiky, Lucemburska, Německa, Polska, Slovenska a USA, působící v oborech andragogika, antropologie, etika, filozofie, kriminologie, medicína, pedagogika, psychologie, právo, sociální práce, sociologie, teologie aj. **Konference bude zahájena 2. 12. v 9.30 hod. v aule PdF UP** jednáním v plénu, které se v odpoledních hodinách přesune do jednotlivých sekcí sestavených podle tematického zaměření jednotlivých vystoupení účastníků.

-dop-

Představujeme: kandidát na funkci děkana FTK UP**Prof. PhDr. František Vaverka, CSc.**

– současný děkan FTK UP

Programové teze k volbě děkana vychází ze dvou oficiálních dokumentů: *Zpráva o činnosti FTK v období 1997–1999 a Koncepce dalšího rozvoje v letech 2000–2005* (říjen 1999) a *Koncepce rozvoje FTK v letech 2000–2005 – dlouhodobý záměr* (listopad 1999). Oba materiály jsou přístupné v knihovně FTK a na všech pracovištích FTK. Konkrétní program kandidáta na funkci děkana FTK je formulován především v *Koncepci rozvoje*...

Fakulta tělesné kultury Univerzity Palackého je relativně mladou fakultou, která v příštím roce oslaví 10 let své existence. Struktura, koncepce a zaměření fakulty byly budovány od samého začátku a v současné době jsou vytvořeny velmi dobré základy pro její další kvalitativní i kvantitativní rozvoj. V mém minulém funkčním období byl rozvoj fakulty limitován především problémy souvisejícími s nápravou škod po povodni v roce 1997 a do

značné míry ovlivněn, podobně jako i u jiných fakult, finančními problémy.

Do dalšího funkčního období jsem zformuloval „Koncepci rozvoje FTK v letech 2000–2005“ (viz citovaný dokument), která se skládá ze dvou částí. S ohledem na poskytnutý prostor v Žurnálu UP budu prezentovat pouze část první – základní dlouhodobé strategické cíle FTK 2000–2005, které jsou formulovány v osmi bodech:

1. Cílevědomý systematický rozvoj všech oblastí činnosti, které jsou rozhodující pro další existenci fakulty z hlediska akreditace a evaluace:

a) zvyšování kvality pedagogické práce a rozvoj studijních oborů, které jsou v souladu s vývojem společenských potřeb,

b) zvyšování kvality vědecké práce a dosažení souměřitelné mezinárodní úrovně v této oblasti,

Dokončení na str. 4

Představujeme: kandidát na funkci děkana FTK UP

Dokončení ze str. 3

c) systematické sledování a rozvíjení kvalifikačního růstu učitelů a pracovníků fakulty v návaznosti na řetězec: studentská vědecká činnost – doktorský studijní program – habilitační a profesorská řízení.

Oblasti výše uvedených činností je nutno rozvíjet a koncipovat s cílem návaznosti a zapojování do mezinárodního kontextu v rámci přípravy na vstup ČR do EU.

2) Systematicky rozvíjet úsilí o vytváření a zlepšování materiální základny činnosti fakulty (sportoviště, computerizace všech činností, informační centrum, rozvoj laboratorů a pracovních podmínek učitelů a zaměstnanců), aktualizaci struktury pracovišť a systému řízení fakulty s ohledem na současnou situaci a potřeby.

3) Systematicky vytvářet a rozvíjet podmínky pro rekreačně sportovní a zdravotně orientovanou pohybovou aktivitu akademické obce, zaměstnanců UP, s perspektivou otevřeného systému obyvatelům města a regionu Olomouce.

4) Soustředit celofakultní úsilí na rozvoj tří dlouhodobých strategických projektů:

a) vytváření systému pohybové, sportovní a rekreační aktivity akademické obce UP a regionu města Olomouce,

b) realizaci areálu zdraví, sportu a rekreace UP a regionu města Olomouce,

c) budování systému kariérního růstu učitelů tělesné výchovy s celostátním dosahem.

5) Spolupracovat se všemi fakultami a vedením UP s cílem zkvalitňovat pedagogický a vědeckovýzkumný proces a efektivně řešit ekonomickou situaci. Základním cílem je posilování postavení a prestiže UP v systému univerzitního vzdělávání v ČR a zahraničí.

6) Soustavně rozvíjet aktivity směřující ke spolupráci s regionálními a celostátními institucemi a organizacemi s cílem získat živý kontakt s děním ve společnosti, který je východiskem k aktualizaci cílů a strategie dalšího dlouhodobého rozvoje fakulty. S touto oblastí je úzce spojena popularizace a informovanost o činnosti fakulty ve veřejných sdělovacích prostředcích (public relations).

7) Podporovat a vytvářet podmínky pro rozvoj vrcholové sportovní činnosti ve vybraných sportech v rámci SK UP. Vrcholová sportovní reprezentace univerzity je jednou z významných aktivit, které reprezentují univerzitu a region.

8) Rozvíjet styl práce charakterizovaný třemi klíčovými slovy: důvěra + spolupráce + profesionální pracovní nasazení ve všech oblastech činnosti fakulty. Součástí této teze je úzká spolupráce mezi vedením fakulty, senátem, zaměstnanci a studenty. Důraz bude kladen na podporu přirozené aktivity mladých pracovníků fakulty a studentů.

V další části materiálu *Koncepce rozvoje v letech 2000–2005* jsou uvedeny konkrétní teze pro všechny významné oblasti činnosti fakulty (pedagogická, vědeckovýzkumná, ekonomická a další), které tvoří ucelený komplex kroků a činností, směřujících k upevnění postavení fakulty jako plnohodnotného vědeckého a pedagogického univerzitního pracoviště. Zájemci o ucelenou koncepci dalšího rozvoje FTK se mohou s tímto materiálem seznámit v knihovně FTK nebo na kterémkoliv pracovišti FTK.

Prof. PhDr. František Vaverka, CSc., v. r.

Události

Velký zájem o děkanský talár na Lékařské fakultě UP

Počet těch, kteří mají zájem vykonávat nevyšší funkci na Lékařské fakultě UP, se proti předchozím obdobím výrazně zvýšil. V pondělí 22. 11. 1999 se ve velké posluchárně Teoretických ústavů LF představilo pět kandidátů na děkana. Nutno říci, že všichni kandidáti byli velmi kvalitní, vysoce odborně vzdělaní učitelé a manažeři. Svědčí to o poctivé snaze navrhovatelů vybrat opravdu ty, kteří by mohli mít největší šanci. Posluchárna zcela zaplněná učiteli, studenty a zaměstnanci svědčila o eminentním zájmu akademické obce o volby nového děkana. Tímto faktem i následující diskuse se celková atmosféra lišila od předcházejícího představování kandidátů na funkci rektora UP.

Škoda jen, že diskuse a dotazy byly předčasně ukončeny. Bylo zřejmé, že by se našlo ještě dost těch, kteří by chtěli položit kandidátům otázku a slyšet odpověď. Velkým kladem byla i poměrně hojná účast studentů, a to aktivních studentů, kteří svůj zájem o děni na fakultě a o to, kdo bude stát v čele jejich fakulty v následujících třech letech, dovedli náležitě projevit.

Prof. J. Mačák,
LF UP

Nejen o Britských listech

Pod názvem *O Britských listech* uspořádaly Katedra bohemistiky FF UP a Obec spisovatelů 19. 11. 1999 na FF UP besedu s J. Čulíkem, publicistou a bohemistou Glasgowské univerzity. Beseda byla věnována představení knižního výboru ze známého internetového časopisu. Příspěvky z let 1996–1997 vycházející pod titulem *Jak Češi myslí* v nakladatelství Mileinium Publishing (Chomutov 1999), rozdělené do několika oddílů věnovaných tematicky různým kriticky formulovaným okruhům, spojuje základní autorova myšlenka o fungování demokracie cestou kritiky a diskuse, zvláště v souvislosti s předkládaním a interpretací nepřijemných faktů, která lidské selektivní vnímání spontánně blokuje. Autorovy zkušenosti z publicistické praxe v zahraničních médiích i z působení na univerzitě v Glasgowe zaujaly pedagogy a studenty natolik, že vystupovali s mnoha dotazy a připomínkami. Vznikl tak příjemně otevřený prostor pro výměnu názorů na současnou českou politiku, literaturu, na stav demokracie v českých zemích a jiné aktuální otázky současnosti, z nichž většina

Snímek T. Jemelky zachycuje rozhovor J. Čulíka (vlevo) s průvodcem pátečního dopoledne PhDr. L. Machalou.

však zůstala vzhledem k omezenému časovému rozvrhu jen načrtnuta.

-mav-

Apokatastasis nebo apokalypsis?

Ve dnech 11. a 12. 11. se na Filozofické fakultě UP sešli odborníci zabývající se antickou filozofií, náboženstvím, literaturou a křesťanskou teologií, aby se v souvislosti s blížícím se koncem milénia pokusili ukázat, jak se formovaly eschatologické představy na půdě antiky a raného křesťanství. Kolokvium, na jehož uspořádání se podílela Katedra klasické filologie FF UP a CMTF UP, se zaměřilo na dvě základní antické koncepce dějinného vývoje, cyklickou, podle níž se svět po pravidelných kosmických katastrofách vždy vrací na svůj počátek (*apokatastasis*), a lineární, směřující k definitivnímu konci dějin a konečnému zúčtování, jak to prorokuje křesťanská apokalypsa. Za živého zájmu studentů bylo předneseno dvanáct příspěvků pojednávajících dané

téma z různých zorných úhlů. V prvním dni, který se nesl ve znamení filozofie, převažovaly referáty se zaměřením na eschatologické koncepce jednotlivých antických filozofických škol, od Platónových kosmických cyklů a vesmírného požáru (*ekpyrosis*) starých stoiků (F. Karfík), přes noetickou eschatologii židovského helénistického myslitele Filóna z Alexandrie (M. Šedina – na snímku vpravo) a dějinnou vizi v pseudoapuleiovském spise *Asklépios* (J. Janoušek – na snímku vlevo), až po novoplatónského filozofa Prokla s jeho koncepcí nesmrtnosti světa (K. Floss). Z převládajícího filozofického zaměření vybočil pouze příspěvek o počátku a konci světa v řecké mytologii a jejich výtvarném ztvárnění (J. Bouzek) a funkci motivu konce světa v římské epické poezii (J. Šubrt). První den byl pak neplánovaně zakončen příspěvkem profesora Chadraby věnovaným Dürerově *Apokalypse*.

Druhý den kolokvia patřil především teologům, kteří se ve svých vystoupeních zabývali problémem nového stvoření podle Nového zákona (L. Tichý), koncepce dějin podle Janovy apokalypsy (dr. J. Mrázek) a eschatologií jednoho z kappadockých otců, Řehoře z Nyssy (L. Karfíková). O souhrnné srovnání antických a křesťanských představ o konci světa se pak pokusil ve svém vystoupení R. Hošek.

PhDr. J. Šubrt, Katedra klasické filologie FF UP
Foto T. Jemelka

Události**Setkání studentů s představiteli naší a americké novinářské obce**

Jaké je postavení novináře v demokratické společnosti? K čemu zavazuje Etický kodex? Má žurnalistika právo na omyl? Kde je hranice mezi sběrem informací a konfliktem zájmů? Etika a konflikt zájmů z pohledu Spojených států amerických? Na tyto a jiné otázky posluchačům Katedry žurnalistiky FF UP odpovídali Irena Válová ze Syndikátu novinářů ČR a předseda mezinárodní sekce Společnosti profesionálních novinářů USA John Hopkins.

Rozbujelým nešvarem, a mnohdy už trestným činem šíření poplašné zprávy, je zveřejňování neověřených informací. S tím korespondují i způsoby získávání žurnalistických informací, kdy se novinář v honbě za senzacími nezdáráh využít osobních kontaktů se společenskými elitami, odkud již není

Křesťanský samizdat na Olomoucku

Ve dnech 8. – 11. 11. 1999 proběhla v rotundě CMTF UP výstava nazvaná *Křesťanský samizdat na Olomoucku v letech 1974–1979*, která připomněla část nedávné historie z doby před listopadem 1989, konkrétně provozování nepovoleného tisku křesťanské literatury a s ním spojeného zatýkání věřících. Součástí vystavených materiálů byly také některé dokumenty z archivu bývalé StB.

Jak ve svých vzpomínkách připomíná P. doc. R. Smahel SDB, současný proděkan CMTF UP (na snímku vlevo), v těchto letech bylo vydáno 55 titulů, z nichž některé měly náklad až 600 kusů. Posledním dílem křesťanského samizdatu, které bylo přeloženo z polštiny, byl životopis papeže Jana Pavla II. a některé jeho proslovy; z předcházejících lze připomenout *Životopis kněze Popieluszka*, *Nežít ve lži* A. Solženicyna, *Májové promluvy*, úryvky Písma svatého, některá písemná svědectví pronásledovaných kněží a věřících a další. Během krátkého času se centra v Praze, Brně, Olomouci a Bratislavě propojila a umožnila výměnu a tisk duchovní literatury ve značném rozsahu a za velké obětavosti a odvahy věřících. Po následném zatýkání (září 1979) a soudním procesu (1981) byli k nepodmíněným trestům odsouzeni J. Krumpholc, P. R. Smahel SDB, J. Vlček, P. F. Lízna TJ, J. Adámek aj. V srpnu 1992 byla celá skupina pracovníků křesťanského samizdatu zproštěna viny a rehabilitována. Z podnětu Konfederace politických vězňů obdrželi širitelé křesťanské literatury pamětní medaili *Za účast v protikomunistickém odboji*.

S využitím podkladů P. doc. R. Smahela SDB zpracovala

–mav–
Foto –tj–

daleko k nepřiměřené loajalitě a korupci, řekla I. Válová. Na tyto problémy reagoval John Hopkins a dodal:

Čeští žurnalisté věnují příliš pozornosti tomu, co žádají čtenáři či diváci, a ve snaze dosáhnout co největší čtenosti a sledovanosti se podbízejí jejich zájmům. Nepouštějí se do analýz politických programů a nesledují jejich plnění politickými spíčkami. Často soustřeďují pozornost na nepodstatné události, ze kterých konstruují nejrůznější zbytečné kauzy. Z tohoto pohledu musím souhlasit s poslanci vašeho Parlamentu, že v českých médiích je příliš mnoho svobody. Svoboda tisku je svobodou jednotlivce v odpovědném vztahu ke společnosti.

Ve všech státech s demokratickou tradicí mají profesní novinářské organizace své etické kodexy. Ty více či méně korigují jednání žurnalistů a jsou spíše doporučením než závazným pravidlem. Vynutitelnost jejich dodržování je otázkou osobní cti žurnalisty než práva. Neprofesionálnost, nedostatek zodpovědnosti, neschopnost sebereflexe a absence morální sebekontroly jsou podle slov Ireny Válové největším nebezpečím, které vzdaluje naše žurnalisty od demokratické Evropy. Demokracie v médiích by měla být chápána jako konkurence zdrojů novinářských informací. K celému problému, který hýbe naší novinářskou obcí, I. Válová dodala: *Současná situace na české mediální scéně připomíná postavení žurnalistů v Německu krátce po 2.světové válce. Tehdy němečtí novináři také hledali svoje místo a funkci v demokratické společnosti.*

Setkání v rámci seminářů „Aktuální otázky žurnalistiky“ zprostředkoval doc. J. Bartošek, CSc., z Katedry žurnalistiky FF UP.

Mgr. A. Mencl,
Katedra žurnalistiky FFUP

Volejbalový turnaj k Mezinárodnímu dni studentstva

Akademik centrum – sekce tělesné výchovy a sportu FTK UP uspořádala u příležitosti Mezinárodního dne studentstva ve středu 17. 11. 1999 pod záštitou rektora UP prof. L. Dvořáka, CSc., Mezinárodní turnaj smíšených družstev ve volejbalu. Tento 40. ročník (dříve volejbalový turnaj žen) byl letos po osmé uspořádán jako turnaj smíšených družstev mužů a žen (4 + 2). Oporou při organizaci byli PhDr. L. Zapletal a A. Dokoupilová.

Po slavnostním zahájení turnaje vedoucím Akademik centra FTK UP PaedDr. J. Vaculíkem, CSc., probíhalo volejbalové klání od 9.00 do 16.30 hod. ve Sportovní hale UP. Zúčastnilo se ho 12 vysokoškolských družstev. Hrál se s maximálním nasazením ve čtyřech skupinách systémem každý s každým. Dále pak vylučovacím způsobem vítězové ze skupin s druhými, noví vítězové mezi sebou o 1.–4. místo, poražení o 5.–8. místo.

Přečteli jsme za vás**Myšlení jako vášeň**

„Jen naivní a nezkušení učitelé se domnívají, že studenti, zvláště studenti mladí a nezkušení, nerozliší mezi učitelem velkým a nevelkým. Není tomu tak. Nejenže rozliší, ale dokáží tak učinit rychle a téměř neomylně.“

„V zámoří, v systému, kde doktorandská studia na dobrých školách dosahují tradičně vynikající úrovně, většina studentů absolvuje nižší část vysokoškolského studia na jedné škole, doktorát na druhé

Kulatý stůl doktorandských studentů

Ve čtvrtek 18. 11. se v Praze na Vysoké škole ekonomické konal seminář doktorandských studentů, pořádaný Katedrou životního prostředí VŠE Praha, Střediskem mezinárodních studií Jana Masaryka VŠE Praha a Ministerstvem životního prostředí ČR, pod záštitou ministra životního prostředí RNDr. M. Kužvarta. Seminář nesl název *Environmentální ekonomie, politika a vnější vztahy České republiky* a zúčastnilo se ho více než 20 doktorandských studentů z několika vysokých škol, včetně zahraničního účastníka, a pozvaných hostů např. z Ministerstva životního prostředí ČR, Českého ekologického ústavu apod. Měl jsem příležitost zastupovat Univerzitu Palackého se svým příspěvkem.

V několika sekcích bylo předneseno 15 referátů na různá témata. Několik příspěvků se týkalo přípravy na vstup ČR do EU v oblasti životního prostředí. Pozornost byla věnována problematice indikátorů spotřeby zdrojů, problému environmentálních externalit, environmentálním investicím v managementu, diskutovalo se např. o trvale udržitelném rozvoji území ve vztahu k rekreačním aktivitám.

Výstupem z uvedeného semináře je zejména sborník abstraktů a sborník přednesených příspěvků. Tyto materiály budou k dispozici v Ústřední knihovně UP ve Zbrojnici, společně s dalšími zajímavými tituly, které byly na uvedeném semináři získány.

Mgr. M. Banaš,
Katedra ekologie PŘF UP

Vysoká bojovnost vydržela studentům až do závěru a my jsme se po krásných finálových zápasech dočkali těchto výsledků: 1. FP Brno, 2. FTVS Praha, 3. PŘF Olomouc, 4. LF Olomouc.

Dlouhý volejbalový maratón neubral nic na kvalitě a vysokém nasazení hráčů a hráček. Bylo vidět příjemně unavené, ale po dobře vykonaném díle spokojené tváře studentů a studentek. Všichni si dobře zahráli a první čtyři družstva obdržela věcné ceny. Akce měla velký ohlas a všichni přislíbili účast v příštím ročníku.

Reportáž a filmové záběry o oslavě MDS v Olomouci formou volejbalového turnaje smíšených družstev přinesla ve svém zpravodajství ve středu 17. 11. 1999 večer také televize PRIMA.

PhDr. A. Orlová,
ředitelka turnaje

škole a postdoktorandské studium na škole třetí. Celoživotní připoutání k jediné vysoké škole představuje jednu z největších slabín našeho systému. Nelze si představit lepší a účinnější cestu k učitelské a badatelské sterilitě“.

–mh–

(Myšlení jako vášeň. Kniha rozhovorů L. Jaklové s prof. R. Zahradníkem, DrSc., předsedou AV ČR. Academia, Praha 1998.)

Z vědeckých pracovišť UP

Výzkum stresových bílkovin

Odborný asistent Ústavu biologie LF UP Mgr. Petr Kopeček se ve své výzkumné práci zaměřuje na problematiku bílkovin, které organismy vytvářejí za nepříznivých podmínek vnějšího prostředí. Experimentální výsledky shrnul ve své doktorské práci, což je příležitost k rozhovoru:

Co je podstatou řešeného problému, pane magistře?

Organismus, resp. buňka, má schopnost syntetizovat stovky různých proteinů podle své genetické informace. Dostane-li se do stresových podmínek, začne ve větší míře vytvářet tzv. stresové proteiny. Označují se „hsp“ (heat shock proteins), protože prvně byly prokázány v buňkách vystavených vyšší teplotě.

Jde tedy o molekulární odpověď živého systému na stresový faktor...

Ano, avšak tímto faktorem nemusí být jen zvýšená teplota, ale také třeba zvýšená koncentrace těžkých kovů, fyziologicky nepříznivá změna osmolarity média nebo koncentrace kyslíku, přítomnost antibiotika a mnoho dalších.

Jak se pozná, že bílkovina patří ke stresovým?

Stresové proteiny jsou evolučně vysoce konzervované, proto mají podobnou strukturu u různých organismů (bakterie, houba, myš, člověk atd.). Rozdělují se do 13 různých rodin, které sdružují proteiny s přibližně stejnou molekulovou hmotností a podobnou funkcí u různých druhů organismů.

Jak určíte, do které rodiny stresové proteiny náleží?

Stanovením molekulové hmotnosti pomocí gelové elektroforézy a určením primární struktury, tj. pořadí aminokyselin v molekule metodou sekvenční analýzy. K detekci „hsp“ užíváme radioizotopy, tzv. biometabolické značení nově syntetizovaných bílkovin, také detekci pomocí monoklonálních protilátek. Zde se uplatňuje jev zkřížené reaktivity, což znamená, že „hsp“ strukturně podobné mohou reagovat se stejnou protilátkou.

Jakou mají stresové proteiny funkci v organismu?

Stresové proteiny mají v buňce především ochrannou funkci. Velice výstižný je termín „chaperon“ (doprovod), kterého se užívá k označení některých „hsp“. Chaperony doprovázejí nově syntetizované proteiny nebo proteiny porušené působením stresového faktoru a starají se o jejich správné strukturní uspořádání a uložení v buňce.

Na jakých organismech „hsp“ studujete?

Naším modelovým organismem je dermatofyt *Trichophyton mentagrophytes*. Jde o vláknitou houbu, která je průvodcem kožních onemocnění člověka a zvířat.

Proč právě na ní?

Výběr experimentálního modelu vycházel z prací prof. Hejtmánka, doc. Weigla a dalších pracovníků, kteří vyvinuli kmen dermatofyta geneticky modifikovaný k citlivosti na vyšší teplotu, užívány k profylaxi a léčbě zvířecí trichofytózy. Druhým důvodem byly publikace zahraničních autorů s jinými houbami naznačující, že stresové proteiny mohou vyvolat imunitní odpověď u myši a jiných zvířat.

Zajímáte se o nějaký konkrétní protein?

V současné době mě zajímá hsp60, protože je jedním z významných kandidátů proteinů s imunoprotektivní schopností. Začínáme ale také studium hsp70-proteinu s vyšší molekulovou hmotností ze stejného modelového organismu.

Jak vlastně proteiny z živých buněk získáváte?

Kulturu rostoucí houby sejmeme z povrchu kulturního média a mechanicky ji rozbijeme v tekutém dusíku nebo v buněčném desintegrátoru. Vzničkou suspenzi zbavíme chemických látek kromě bílkovin. Takto přečištěná směs je nakapávána do jamek polyarylamidového gelu a v elektrickém poli se pak její složky rozdělí podle molekulové hmotnosti (elek-

troforéza). Molekuly stejné hmotnosti doputují do stejného místa, kde vytvoří proužek a ten je po vhodném obarvení vidět. Proužek je možno přesát z gelu do membrány, vystřílnout nebo molekuly v něm obsažené extrahovat a dále analyzovat, popřípadě aplikovat myším v testu imunogenity.

Má vaše práce nějaký praktický význam?

Práce je v rovině základního výzkumu. Nicméně dosavadní poznatky o vlastnostech stresových proteinů otevírají jednu z cest vývoje tzv. subjednotkové vakcíny proti houbovým onemocněním zvířat a člověka. K ochrannému očkování se pak nemusí používat mikroorganismus celý, ale jen jeho imunogenní, molekulárně definovaná složka. Účinek takového biopreparátu byvší lepší, více specifický.

Pracujete s grantovou podporou, sám nebo se spolupracovníky?

Zatím jsme získali 11 grantů fakultních a univerzitních. S kolegy na Ústavu imunologie jsme vytvořili pracovní skupinu pro výzkum „hsp“ podporovanou prostředky výzkumného záměru. Začala též spolupráce se skupinou dr. S. Gurrové na univerzitě v Oxfordu (U.K.), kde jsem byl letos na stáži.

Publikovali jste své výsledky?

Dílič výsledky výzkumu byly v posledních 5 letech publikovány 18 pracemi v domácích a zahraničních časopisech a sbornících, více jak 20 sdělení jsme prezentovali na odborných konferencích a kongresech.

Povzte, z které publikace máte opravdové uspokojení?

Rozhovor

O umělecké habilitaci, varhanách, koncertech...

Koncem minulého semestru rozšířil řady docentů Pedagogické fakulty UP pedagog Katedry hudební výchovy doc. Petr Planý. Tématem jeho habilitační přednášky na PdF MU v Brně bylo srovnání čtyř improvizčních škol Hermanna Kellera, Marcela Dupré, Jaroslava Vodrážky a Lionela Rogga. Vzhledem k tomu, že se jednalo o habilitaci uměleckou, byla tato přednáška jen jednou její součástí. A tak první otázka se nabízí sama:

Jak proběhla vaše umělecká habilitace?

Na první pohled to bylo jednoduché. Uspořádat veřejný habilitační koncert, pak přednášku před Vědeckou radou, a nakonec si dojet do Brna pro dekret... S tím oššem souvisela samotná žádost o uměleckou habilitaci, která vždy nemusí být přijata. Tomu ošemu však nutně předcházela má více než šestnáctiletá koncertní činnost jak v ČR, tak i v zahraničí. Téměř každoroční koncerty v Německu, Itálii, Francii, rovněž 4 koncertní cesty po USA včetně přednášek na univerzitách, mistrovské kurzy, totéž v Japonsku. Takže k žádosti o habilitaci jsem přikládal objemný balík kritik, atestací, programů, nahrávek atd. A teprve pak to mohlo vypuknout. Byla zřízena habilitační komise složená z významných varhaních umělců z AMU, JAMU a MU; namátkou doc. Jaroslav Tůma z pražské AMU, prof. Alena Veselá, dřívější rektorka JAMU, a další osobnosti. Před habilitační komisí jsem 17. 5. přednesl veřejný varhanní koncert u sv. Augustína v Brně. Jak jsem se později dověděl, všech pět členů této komise jednomyslně hlasovalo pro mou habilitaci. Kuriózní navíc bylo to, že ihned po skončení koncertu mi doc. Tůma nabídl recitál ve Smetanově síni Obecního domu v Praze, v srpnu 2000. Podle nového, velmi přísného, zákona o vysokých školách byly na můj habilitační koncert vypracovány tři nezávislé oponentury – opět, jak jsem se později dověděl – jednoznačně velmi kladné. A pak jsem měl 15. 6. před Vědeckou radou MU

Jednak z práce týkající se detekce antigenů v různých růstových fázích *T. mentagrophytes* (Kopeček, P., Weigl, E., Raška, E.: Detection of antigens in mycelial and in arthroconidial phases of *Trichophyton mentagrophytes*, *Folia Microbiologica* 43, 1998, 702–706). Rovněž je dle mého názoru zajímavá práce popisující novou metodu při použití genových sekvencí pro navrhování primerů (Kopeček, P., Raška, M., Weigl, E.: Development of the primer set for the detection of hsp60 gene in *Trichophyton mentagrophytes* cDNA, tamtéž v tisku 1999).

Co jsou to primery?

Primer je název pro krátký úsek nukleotidového řetězce, od něhož začíná syntéza DNA nebo RNA. Primery užíváme k pomnožení – amplifikaci specifických DNA sekvencí, v našem případě genových sekvencí kódujících hsp60 v genomu použitého modelu *Trichophyton mentagrophytes*.

Takže výzkum „hsp“ nyní směřuje od úrovně proteinu k jeho genu...

Dá se to tak říci. Na druhou stranu izolace genu je nutným předpokladem pro přípravu zkoumaného proteinu metodami genové technologie. Takto připravený protein nebo jeho část pak představuje potenciální vakcínu proti trichofytóze.

Problematika stresových proteinů náleží dnes k neaktuálnějším. Přejí vám a vašim spolupracovníkům, ať se svými výsledky brzy prosadíte do renomovaných zahraničních časopisů.

-mh-

v Brně habilitační přednášku. Byly čteny posudky na můj habilitační koncert a byla – podle VŠ zákona – učiněna výjimka o nutnosti předchozího doktorátu; ten u uměleckých habilitací není nutnou podmínkou. Troufnu si však říci, že snad právě proto jsou umělecké habilitace tak náročné. Jen považte, hrát před takovou komisí veřejný koncert. To chce nervy jako provazy, jistou zkušenost, ale také pokoru...

Měla habilitace nějaký vliv na vaši koncertní činnost?

Měla i neměla. Ono to jde jaksi „samospádem“. Dva dny po zmíněné habilitační přednášce jsem měl na Sv. Kopečku u Olomouce recitál, byl tam přítomen arcibiskup, světitel biskup, několik senátorů, plný kostel lidí a já nemohl říct, že jsem po habilitaci unavený, resp. hrál jsem úplně jiný program než na habilitačním koncertě v Brně, poněvaď termín „kopečského“ koncertu byl stanoven už rok dopředu. A nato jsem měl počátkem července koncert – opět s úplně jiným programem (navíc soudobou tvorbu) v Londýně. To byla také svého druhu kuriózní záležitost. Musel jsem hrát skladby pouze ženských autorek. Vysloužil jsem si za to dvě „brežněvoovské“ pusu, avšak od krásné rumunské skladatelky, která mne navíc zve k natičení v Bukurešti. Opět „samospádem“ z té „anglické cesty“ vyplynulo pozvání ke koncertu a natičení v Římě, ale ouha – v srpnu 2000, takže budu zase muset hrát dva rozdílné programy v krátkém časovém odstupu; v srpnu mám tu „Smetanku“ v Praze; to byly ty „dvě mouchy jednou ranou“.

Jinak ještě, před dvěma týdny jsem v Ostravě spolu s Moravským kvartetem natičel na CD nosič „Petra-skála“, varhanní kvintet, který mi před lety skladatel, doc. Jan Grossmann, věnoval. Autor mne „potěšil“ ještě tím, že mi předal svou Introdukci a passacaglia „I“ s tím, že ji budu 9. 11. na Janáčkově konzervatoři v Ostravě premiérovat. Zdá se, že

Univerzitní pracoviště informují**Vzdělávací program S.O.S. Evropa zahájen**

ANDRAGOGÉ, Centrum otevřeného a distančního vzdělávání UP (CODV) zahájilo v pátek 22.10.1999 vzdělávací program pro absolventy středních škol, kteří nepokračují ve studiu na VŠ nebo nenastupují do zaměstnání, S.O.S. Evropa. Do pilotního programu bylo letos přijato 36 studentů. V průběhu dvou semestrů si účastníci programu jednak doplní a rozšíří své znalosti ze střední školy, jednak si osvojí nové vědomosti z oblasti filozofie, psychologie, sociologie, práva, ekonomie, ekologie, rétoriky, cizích jazyků, informatiky a jiných vědních oborů včetně jejich transformace v dovednosti. Základním mottem veškerých těchto aktivit je přispět k formování osobnosti mladého evropského občana 21. století.

Cílem programu je připravit studenty ke vstupu na vysokou školu, případně na trh práce (např. v oblasti obchodu a služeb). V zimním semestru je studijní program naplánován na 12 týdnů, přičemž studenti absolvují 96 hodin tutoriálů a cvičení a 96 hodin motivačních a praktických aktivit (přednášky, besedy, exkurze, práce s výpočetní technikou a multimediálními technologiemi apod.). Studijní semináře probíhají ve čtrnáctidenních cyklech jako dvoudenní v rozsahu 16 hodin kolektivní práce ve dvanáctičlenných skupinách.

Nedílnou součástí programu mezi týdny studijními, v rámci tzv. motivačních týdnů, je nabídka volitelných aktivit v jednotlivých součástech UP (např. IC UP zprostředkuje poznání moderních multimediálních technologií, záznamy individuálních a skupinových vystoupení, práci v počítačových učebnách, studijní pobyt v knihovnách, přísliby jsou motivační přednášky, besedy a další aktivity na jednotlivých fakultách apod.).

Studium je organizováno kombinovanou formou s důsledným uplatněním distančních prvků (autonomní příprava, doprovod tutorem, průběžné hodnocení a vedení) a má

pilný autor ještě chystá verzi „II“, takže mám o nové skladby vystaráno...

A vaše pedagogické působení s novým umělecko-pedagogickým titulem?

Minulý týden měla u sv. Michala v Olomouci varhanní koncert moje diplomantka, absolventka nově koncipovaného oboru – hudební výchova a „nástroj“ (klavír či varhany nebo zpěv), což je žádaný obor pro uplatnění kantorů na ZUS, resp. středních školách. Koncert se jí docela povedl, zdá se, že jsem jí cosi pedagogicky předal. Navíc, jak víte, řadu let učím na KHV improvizaci, což je jaksí „doména varhaníků“, ostatně i má habilitační přednáška byla zaměřena k improvizaci.

A s mým jmenováním přímo i nepřímou souvisí i řada dalších věcí. Před dvěma týdny mě arcibiskup Msgr. Graubner jmenoval arcidiecézním organologem – kolaudátorem varhan celé olomoucké arcidiecéze. Je to ovšem jak jinak než neplacená, čestná, ale zároveň nadmíru zodpovědná funkce. Označením arcidiecézní organolog je myšlena speciální funkce, za níž se skrývá pravomoc sledovat stav varhanářských prací, dávat podnět k vypisování varhanářských konkurzů, dokumentovat stav varhan apod., takže, jak je patrné, tato funkce není totožná se stejnojmennou muzikologickou disciplínou. Vzhledem k tomu, že stav našich varhan je všeobecně takřka katastrofální, je to záležitost s neobyčejným kulturním dosahem.

A tak mi letos asi přilíc mnoho času nezbude, abych se podíval, jak moc rostou houby na mém oblíbeném místě pod Velkým Kosířem.

Připravil
Mgr. V. Zouhar, PdF UP

presný časový harmonogram. Účastníkům studia jsou zadávány termínované úkoly, které jsou jim po korekci navraceny spolu s komentářem. Pro každý semestr jsou vypsány zkoušky (kolokvia) a zápočty, podmíněné splněním studijních povinností.

Problematiku absolventů středních škol jsou nuceny řešit mnohé evropské země, např. ve Francii stát nabízí absolventům středních škol řadu možností, jak si zvýšit, doplnit či rozšířit kvalifikaci, případně získat kvalifikaci novou. Inspirovali jsme se také zkušenostmi britskými, neboť ve Velké Británii je jednorocní pomaturitní příprava absolventů středních škol na vysoké úrovni, řekl Žurnálu PhDr. J. Vrba, CSc., ředitel CODV UP. Iniciátorem programu S.O.S. Evropa je CODV, jeho partnery jsou olomoucký Úřad práce a Sdružení S.O.S. Evropa, v němž figuruje společnost Propago Hodonín, zabývající se terciárním vzděláváním (jeho významná účast zahrnuje i finanční podporu pro přípravu a výrobu studijních opor), dále česko-francouzské sdružení CEPAC Morava pro přípravu malých podnikatelů k aktivnímu vstupu na trh práce a konečně KREDIT Valašské Meziříčí, Regionální poradenské a informační centrum Phare pro oblast dalšího vzdělávání a právní a ekonomický audit. Stát ani UP náš program nedotují, prostředky na něj jsme získali díky programu Phare a zmíněným partnerům ze Sdružení S.O.S. Evropa, kteří nám poskytli bezúročnou půjčku či jiný druh pomoci, uvedl dále PhDr. J. Vrba, CSc. Za zmínku stojí, že jen pro

zimní semestr připravili učitelé jednotlivých fakult UP spolu s metodiky pro distanční vzdělávání a odborníky na grafiku 16 jednotlivých studijních opor v odborných řadách ANDRAGOGÉ – S.O.S. Evropa.

Vlastní program pak probíhá s podporou vedení FF UP v prostorách této fakulty a ve všech prostorách Informačního centra UP. Jak zdůraznil PhDr. J. Vrba, CSc., *právě aktivní účast na činnostech zabezpečených a zastřešených součástími IC UP činí tento studijní program něčím výjimečným, významně přispívajícím ke komplexnímu formování osobnosti mladého absolventa střední školy, například osvojením zcela nových kompetencí v oblasti moderních informačních a komunikačních technologií.*

Účastníci programu S.O.S. Evropa si studium hradí ze svých prostředků, přičemž je jeden semestr přijde cca na 7 tisíc korun (bez jízdného a ubytování). Což, přihlédneme-li k tomu, že tito studenti jsou většinou nezaměstnaní, není právě zanedbatelná částka. Vzhledem k tomu, že Úřad práce na účast v programech distančního vzdělávání nepřispívá, není tato forma studia zatím určena pro studenty ze sociálně slabších rodin. Projekt S.O.S. Evropa však stojí teprve na startovní čáře a podle PhDr. J. Vrby, CSc., bude CODV UP hledat způsob, jak jej zpřístupnit všem zájemcům o studium bez ohledu na jejich finanční možnosti.

R. Fífková

Absolventi doktorského studijního programu (září 1999)

Mgr. Oldřich Müller, Ph.D., odborný asistent Katedry speciální pedagogiky PdF UP. Absolvoval Pedagogickou fakultu UP v Olomouci, obor učitelství pro školy pro mládež vyžadující zvláštní péči, dále pak Filozofickou fakultu UJEP v Brně, obor učitelství pro ZŠ a SŠ, aprobace dějepis. Je rovněž absolventem Divadelní fakulty AMU Praha, obor výchovná dramatika. Kombinované studium oboru speciální pedagogika absolvoval pod vedením doc. PhDr. J. Kysučana, CSc., a obhájil disertační práci *Možnosti využití dramatiky ve společenskovědních předmětech na vyšším stupni zolaštních škol.*

Odborná profilace: speciální pedagogika mentálně retardovaných, arteterapie a dramaterapie v práci se zdravotně postiženými, tvorivě psaní učebnic.

Další aktivity a publikační činnost: lektor Sdružení pro tvorivou dramaturgii, pedagog dramatického atelieru na Zlínské vyšší odborné škole umění, spoluautor učebních osnov pro zvláštní školy, autor učebnic společenskovědních předmětů pro mentálně retardovanou i intaktní populaci, např. dějepis a občanská výchova pro zvláštní školy, občanská nauka pro střední odborné školy apod.; autor próz oceněných na národních přehlídkách.

PaedDr. Marcela Musilová, Ph.D., odborná asistentka Katedry pedagogiky s celoškolskou působností, od roku 1998 proděkanka PdF UP pro studijní záležitosti a celoživotní vzdělávání. Je absolventkou PdF UP oboru učitelství všeobecné vzdělávacích předmětů, kombinace přírodopis – zeměpis.

V roce 1981 vykonala státní rigorózní zkoušku v oboru učitelství všeobecné vzdělávacích předmětů. Je registrovaným soudním znalcem v oboru pedagogika. Kombinované studium oboru pedagogika absolvovala pod vede-

ním školitele doc. PhDr. Miroslava Chrásky, CSc., a obhájila disertační práci *Hodnocení učitele ředitelem školy (Pokus o poznání východisek a formulaci cíle).*

Zabývá se školní didaktikou, zejména osobností učitele v rámci edukační reality.

Z publikační činnosti:

Změna profesních postojů učitelů je podmínkou humanizace školy. In: Sborník z konference Evropské hodnoty demokracie a výchova. Brno, 1995, s. 122–123.

Dovednosti sociálního styku. Olomouc, PdF UP – SCVU, 1996, 17 s.

Řízení seberegulace – pedagogova dovednost a zdroj speciálních schopností. Pedagogická orientace, 1997, č. 4, s. 69–71 (spoluautor J. Musil).

Vývoik k sebereflexi při výuce pedagogiky. Pedagogická orientace 1997, č. 4, s. 74–75.

Hodnocení učitele ředitelem školy. In: Sborník referátů z konference Učitel a jeho univerzitní vzdělávání na přelomu století. Praha UK, 1998, int. adresa: <http://www.pedf.cuni.cz/logo> „650 anni Universitatis Carolinae 1348–1998 International Conference“.

-pdf-

Efektivita mozku je velmi nízká, neboť na každou užitečnou myšlenku připadá řada zbytečných.

* * *

Myšlenky se honí hlavou zejména tehdy, je-li jejich málo. Pak totiž mají dostatek prostoru.

* * *

Jestliže vám to myslí pomalu, tvrdíte, že myslíte důkladně.

* * *

Nevýhodou některých smělých myšlenek je, že jsou smělejší než jejich autor.

-jas-

Děni kolem nás

Střední Evropa – zakřivené zrcadlo?

Ve dnech 10. – 13.10.1999 proběhla v Praze již třetí konference Forum 2000, zabývající se problémy lidstva na přelomu dvou tisíciletí. Za naši univerzitu se této konferenci každoročně účastní RNDr. P. Nováček, CSc., ředitel Centra interdisciplinárních studií UP, kterého jsme požádali o krátký rozhovor:

Lišilo se nějak letošní Forum 2000 od dvou minulých ročníků?

Myslím, že se v zásadě nelišilo. Počet pozvaných byl stejný jako v minulých letech (55), letos ovšem přijelo méně věhlasných osobností, především z oblasti politiky, než tomu bylo dříve. Ale považuji to spíše za výhodu, protože jednání na mě působilo otevřenějším, upřímnějším dojmem než loni a předloni.

Které z příspěvků vás letos zaujaly?

Mnoho jsem očekával od bloku „Vize rozvojové-
ho světa“, ale nakonec mě nejvíce zaujal blok zabývající se transformací zemí střední a východní Evropy, protože v něm vystoupili T. Garton Ash, J. Rupnik a A. Michnik s řadou zajímavých příspěvků. Ti například varovali, že události, které se nedávno odehrávaly na Balkáně, by se v mnohem větší míře mohly opakovat v Rusku, které bylo vždy impériem a které se v současné době rozpadá a je v chaosu.

Zajímavý příspěvek měla i H. Hendersonová, známá ekonomka z USA, která hovořila o nutnosti využít globalizace v pozitivním smyslu, což shrnula do motto „nevyměňovat si koláč, ale jen recept na něj“, tzn. vyměňovat si technologie, nikoliv nesmyslně přepravovat tuny hotových výrobků. Přítomné velmi šokoval J. Sachs, známý liberální ekonom z Harvardu, který byl nám Čechům a Slovákům prezentován jako zastánce klausovského přístupu k trhu. Na Foru 2000 naopak hovořil o geografických a ekologických bariérách a o potřebě boje proti chudobě, kterou samotný trh neodstraní. Sachs nyní pracuje mj. pro Světovou zdravotnickou organizaci (WHO) a zasazuje se o vytvoření fondu na financování výzkumu léků proti tropickým nemocem.

Dotkly se letošní příspěvky přímo České republiky?

Nijak zásadně ne, poněvadž se zde řešily problémy globálnějšího charakteru, ale např. T. Garton Ash konstatoval, že transformace společnosti ve střední Evropě byla celkem úspěšně završena, i když my to tak nevnímáme. Řekl, že sice zná všechna naše negativa a ví, co se dalo udělat lépe, ale na druhé straně nám zase chybí pohled zvenčí a deset let není tak dlouhá doba, abychom dokázali zázraky. Myslím, že má kus pravdy, protože země EU se na

nás dívají trochu jako do zakřiveného zrcadla, ve kterém by chtěly vidět svou lepší stránku. Západní Evropa požaduje, abychom se vypořádali s transformací, s korupcí a spoustou dalších problémů, a když se nám to ne zcela daří, může do jisté míry vidět i sama sebe. Podle T. Gartona Ashe je škoda, že západní Evropa do značné míry propásla nadšení na obou stranách počátkem devadesátých let, kdy se EU věnovala svým vnitřním problémům, a snaha o rychlé spojení západní Evropy s Evropou střední a východní časem vyprchala.

Mělo letošní Forum 2000 i praktický dopad?

Hodně se letos hovořilo o možnosti intervence do vnitřních záležitostí státu, což vzhledem k dění v Kosovu a ve Východním Timoru bylo téma opravdu žhavé. Mnoho řečníků se pokoušelo řešit problém, zda udržet princip národní suverenity, i když se uvnitř státu dějí zvěrstva, či zda se vměšovat. Když to shrnu, vesměs zde zazněly názory, že je třeba intervenovat, i když to bude do jisté míry nespravedlivé a selektivní. Dalo by se totiž namítnout, proč nebylo intervenováno v případě Kurdistanu (Turecko je členem NATO) či v Tibetu (Čína je příliš silný soupeř).

Za rozhovor poděkovala

R. Fífková

Diskuse, názory, ohlasy

O hyenách, o nevědě a o šesti statečných

Před časem na shromáždění v aule Filozofické fakulty UP prohlásil tehdejší premiér V. Klaus: „Ekologie není věda, ekologie je ideologie“. Nevzal jaksi na vědomí, že na univerzitě, kterou právě poctil svou návštěvou, působí též katedra ekologie a na ní kromě jiných odborníků pracují i tři (dnes už čtyři) univerzitní profesori zmíněné „nevědy“. U přítomných biologů vyvolal tento výrok nelibost a u mě navíc poznání, že výroky V. Klause nemusí být vždy brány jako směřodátné a pravdivé.

Současný premiér zase udivil svou zemí i cizinu konstatováním, že jeden z bývalých ministrů uplácel novináře, aby ho velebili v tisku. Dlouho slibované důkazy tohoto přečinu se zatím nepodařilo opatřit, a tak je nařčení podepřeno zatím pouze ctihodností pana premiéra. A také jeho zjištěním, že novináři jsou hyeny.

U osoby, která šéfuje zahraničním stykům naší republiky, jistě právem předpokládáme diplomatický takt, široký přehled i osobní statečnost. Tak jako u pana ministra Kavana. Zaštitěn širokými plecemi svého šéfa i on srdnatě obvinil svého předchůdce z nepravosti. A na dotaz novináře, bylo-li šťastné vyslovit nejprve obvinění a pak se teprve ohlízet po důkazech, nebal se před tvář celého národa odrazit toto nemístné štourání statečným argumentem: „Bez komentáře!“.

Když se vrátím z města s nákupem a pak zjistím, že mezi zdravými vajíčky jsem domů zanesl i jeden pukavec, stojím před dilematem: Mám se s vyhozením tohoto neřádu špinit sám, nebo mám raději z jeho vymetení učinit úkol pro rodinu? Snad by mi v tom poradil pan Zeman svým příkladem se záležitostí neblahého pana ministra Davida, kterého prve sám do vlády povolal a nyní dává na starost parlamentu. I. David opakuje, že nevidí důvodu, proč by měl odstoupit. Možná, že skutečně nejsou pouhým okem vidět takové drobnosti jako nesouhlas zdravotnictva a ztráta úcty v očích veřejnosti. Doporučujeme návštěvu očního lékaře.

Ale vážně: Výše zmíněné a četné další skutečnosti vyvolávají již delší dobu příznaky definované jako „blbá nálada“. A kromě dalších reakcí přímějí i šest rozněvaných mladých mužů, kteří před deseti lety, neukryti za něčími zády, vystoupili na obranu toho, co považovali za správné, aby dnes opět pozvedli svůj hlas s prohlášením: „Tak takhle jsme si to nepředstavovali!“ A aby současně doporučili terapii: „Děkujeme, odejděte!“ Podle Zemana – projev pubertáků. Podle Klause – bezvýznamný pokřik jedné zanedbatelné miliontiny národa. Nuže, nedbám, budu-li ve svých čtyřiašedesáti ohodnocen taky jako puberták (nebo naopak jako senilní dědek) a obracím se k akademické obci UP: Cítíte-li, že by změna byla užitečná, nenechte těch šest statečných osamocených a dokažte panu Klausovi, že jeho výpočty ohledně té jedné miliontiny nejsou tak zcela bez počtářských chyb. Máte-li také vy dojem, že je cosi shnilého ve státě českém, zkuste i vy podepřít svým podpisem tu miliontinu!

Tady stojí můj podpis:

doc. dr. Evžen Opatrný

K čemu je nám
impaktový faktor?

Pedagogové a studenti UP neměli většinou důvod vyhledat *Science Citation Index* (SCI) v knihovně Akademie věd ČR, spatřit tam regály s mnohametrovými řadami objemných svazků SCI, vzít některý do rukou a hledat v něm své jméno, jméno svého nadřízeného nebo školitele. Většinou vědí jen mlhavě o existenci impaktového faktoru (IF) a jeho funkci. Poděkujeme proto třem autorům, že toto téma otevřeli na stránkách Žurnálu (28/98, s. 7, 5/99, s. 5, 7/99, s. 8). Pro mladé adepty vědy, hlavně doktorandy všech oborů, bych k tomu dodal několik poznámek.

1) Měl jsem příležitost setkat se s prof. E. Garfieldem, zakladatelem a ředitelem světo-

známého institutu pro vědecké informace (ISI) v americké Filadelfii, který od r. 1958 vydává SCI. Přebíral medaili za zásluhy a v děkované řeči zmínil riziko mylných, ba legračních závěrů z použití citačního indexu a IF nekompetentními hodnotiteli vědecké práce. Nicméně SCI a IF slouží na celém světě jako džíny: jsou moderní, praktické a sluší, i když některým dosud chybí v šatníku.

2) IF vyjadřuje citovanost časopisu (ne autora). Citace se vyhledávají v množině časopisů excerpovaných SCI. Redakce se snaží svůj časopis do množiny vyvolených dostat, zvýšit jeho IF, nebo jej alespoň udržet. Pokud ne, zůstává na lokální úrovni. IF je považován za objektivní znak kvality vědeckých časopisů a úspěšnost vědecké práce je hodnocena podle počtu publikací v časopisech s co největším IF.

3) Hodnota IF se pohybuje v intervalu od 0 do 40 i více a je měřítkem vědeckého renomé časopisu. Kdo to sám nezkusil, netuší, jak je pro autora obtížné dosáhnout publikace v časopise s vyšším IF, jak vysoké tam jsou nároky na původnost, kvalitu, význam a objektivní přínos práce. Málokdo ví, že v některých renomovaných časopisech autor za svou publikaci zaplatí nemalou částku. Proto věřte, že jestliže pracovníci a někde už i studenti UP publikují v zahraničních impaktovaných časopisech, je to v jistém smyslu něco podobného, jako kdyby se fotbalisté Sigmy Olomouc kvalifikovali do světové ligy mistrů.

4) Kdo se neprosadí svými výsledky na stránky impaktovaných časopisů, prakticky ztrácí šanci na získání výzkumného grantu, je ohroženo jeho postavení a odborná kariéra. Taková je skutečnost, tak funguje „mýtus“ impaktování a SCI prakticky ve vědách přírodních a lékařských. Jak mnozí dobře víme, poměry v soutěži projektů GA ČR a na pracovištích AV ČR tomu nejsou vůbec vzdáleny. Stav ilustruje např. soutěž vyhlášená na UP doc. Strnadem a dotovaná docela pěknou částkou na podporu publikační aktivity jeho spolupracovníků (ŽUP 32/98, s. 2).

Diskuse, názory, ohlasy

5) Autoři nabízejí svou práci k publikování napřed impaktovanému časopisu. Není-li přijata, nabídnou ji domácímu časopisu bez IF. Důvod je zřejmý. Důsledkem je odliv kvalitních prací z ČR do zahraničí. I to je projev globalizace.

6) IF a citační ohlasy prací autora informují nejen o konkurenceschopnosti časopisu, ale i autora práce, pracovní skupiny, pracoviště, fakulty a univerzity, o jejich způsobilosti uplatnit se svými výsledky ve světové vědecké aréně. Dobře to vyhovuje globalizovaným oborům, jak je označil doc. Fiala. Poznájí se podle toho, že zahrnují tisíce odborníků, jejich vědecké společnosti jsou organizovány mezinárodně, pořádají světové kongresy čítající několik tisíc účastníků, početné workshopy specialistů k neaktuálnějšímu problému, vydávají ročně stovky časopisů a monografií, jejich pracovníci se sdružují do mezinárodních řešitelských týmů, vydávají společně publikace a přitom mezi sebou konkurují o vědecké priority a těší se podpoře vlivných institucí. Výsledkem je, že se takové obory nesmírně rychle rozvíjejí. Příkladem za všechny je chemie a biomedicína. Jen o apoptóze vychází na 200 prací týdně.

7) Skutečnost, že oborům neglobálního charakteru tento modus operandi nesvědčí nebo nevyhovuje z jakkoli oprávněných důvodů, vyplývá asi z toho, že jejich předmět je více či

méně regionálně omezen. Ale také z pozice těchto oborů v industriální společnosti s dominantou hmotných zájmů jako hlavního faktoru populační organizovanosti a výkonnosti. Výsledkem je např. nerovné postavení slavistiky a chemie v grantové úspěšnosti a mezinárodní integraci univerzity.

8) Pracovníci všech oborů, pro které existují impaktovaná periodika, by měli mít vůli, citlivost, odvalu a hlavně důvod v nich publikovat. Vedoucím pracovišť by na tom mělo hodně záležet, měli by je k tomu motivovat osobním hodnocením a vlastním příkladem. Komise habilitační a pro jmenování profesorem mají jak jen možno přihlížet k SCI, IF a citovanosti kandidáta. Je to účinná prevence proti získání titulu za vědecký výsledek sporné kvality, proti inflaci akademických titulů. Citační index pro humanitní obory nabízí výběr 1120 impaktovaných periodik, pro obory věd přírodních, lékařských a technických je jich téměř pětkrát více. Také pro sociální vědy je zvláštní index.

Záleží-li univerzitě na kvalitě a integraci do struktur zemí EU, a to jistě ano, pak na poli vědy nabízejí impaktované časopisy cestu – sice ne snadnou, ale uznávanou. Věde k mezinárodní úrovni jednotlivce, obory a celou školu, spolehlivě odstraňuje provincialismus.

9) Zájemcům o scientometrické hodnocení vědecké práce včetně výpočtu IF je určen

článek, jehož xerokopie je k dispozici v Ústřední knihovně UP ve Zbrojnici (Pitterová, K.: *Využití citačních rejstříků a impakt faktoru*, Čas. lék. čes. 138, 474–476, 1999). Chcete-li vědět, které časopisy vašeho oboru jsou impaktované, ptejte se odborníků v knihovně na jejich seznam. V čítárně Informačního centra LF UP na Teoretických ústavech leží na stole seznam pro obory přírodovědné a lékařské.

Prof. M. Hejtmánek, DrSc., LF UP

Ad: Jak to dopadá, když se střílí od boku

Děkujeme paní docence Hirschové, která se v minulém čísle Žurnálu UP pokusila uvést na pravou míru „story o proshivnutém grantu“. V zápalu vršení argumentů se však sama dopustila pochybení. V bodě 5 píše, že projekt se mj. týká Katedry aplikované lingvistiky, „která zajišťuje výuku cizích jazyků pro celou UP“. Chtěli bychom paní proděkanku upozornit na neznalost organizační struktury fakulty, na jejímž vedení se podílí. KAL zajišťuje výuku výhradně pro FF UP. Výuku na jednotlivých fakultách zajišťují fakultní jazyková pracoviště – Katedra jazyků PF (od vzniku fakulty), Ústav cizích jazyků LF (od roku 1996), Středisko jazykové přípravy PdF (od roku 1996), Kabinet cizích jazyků PŘF (od roku 1997). O výuce jazyků na CMTF a FTK nejsme příliš informováni, ale je jisté, že ji rovněž nezajišťuje KAL FF.

Zajímalo by nás, zda jde pouze o neznalost (v případě proděkanky ovšem neomluvitelnou), nebo o snahu získat grant pro FF UP i za cenu uvedení nepravdivých údajů.

Mgr. N. Gillová, vedoucí SJP PdF UP,
Mgr. P. Kurfürst, vedoucí UCJ LF UP,
Mgr. I. Pelíšková, vedoucí KCJ PŘF UP,
PhDr. R. Vystrčilová, vedoucí KJ PF UP

MEZI NÁMI VZDĚLANCI

Jak jsem se dočetl na straně I přílohy 9. čísla Žurnálu UP, obracel se koncem února 1948 jistý profesor fyziologie LF UP na své studenty s výzvou: „Nedopusťte, aby darebáci a blbci se znovu zmocnili vlády!“ Ředitel Archivu UP Pavel Urbášek na straně IV téže přílohy psal o nenaplněném očekávání, že „z blba bude geniús“ a do třetice na předposlední straně citované tiskoviny komentovala doc. Inge Fialová z FF UP „nářek nad tím, že už nikdo nečte, národ sedí u televize (případně u počítače) a nevyhnutelně blbne“. Budíž tedy předmětem naší pozornosti

BLB,

což je substantivum označující jedince s nízkým inteligenčním koeficientem. Pejorativního zabarvení nabylo substantivum „blb“ postupně – v české medicínské a právní terminologii se v prvních desetiletích 20. století termín „blb“ užíval jako synonymum cizomluví „idiot“ či „kretén“. Dvojí význam substantiva „blb“ eviduje i Slovník spisovného jazyka českého (1989): „1. člověk s nevyvinutou nebo silně porušenou nebo otupělou duševní činností; idiot; 2. zhruběle velký hlupák; pitomec, idiot.“

Napsal-li tedy Jaroslav Hašek o hrdinovi svého románu Osudy dobrého vojáka Švejka, že opustil „před léty vojenskou službu, když byl definitivně prohlášen vojenskou lékařskou komisí za blba“, toliko reprodukoval znění takových výnosů c. k. rakousko-uherské vojenské superarbitrace. (To byl podle Malého Ottava slovníku naučného z r. 1906 u vojska „výkon, jímž jeho příslušník k další službě neschopen z činného souboru vojskoveho se vyproštuje.“) Rovněž soudní lékaři se shodli, „že je Švejk notorický blb a idiot podle všech přírodních zákonů, vynalezených psychiatrickými vědatory“, a stejný závěr učinil velitel 91. regimentu plukovník Schröder:

„Vrátit se od hejtmána Ságnera, plukovník Schröder zastavil se před Švejkem a podíval se na něho pozorně. Švejkovu figuru v ten okamžik reprezentoval jeho plný, usměvavý obličej, zakrojený velkýma ušima, vyčuhujícíma pod naraženou vojenskou čepicí. Celek dělal výraz naprosto bezpečí a neznalosti nějakého provinění. Jeho oči se ptaly: ‚Provedl jsem, prosím, něco?‘ Jeho oči mluvily: ‚Mohu já, prosím, za něco?‘

A plukovník shrnul své pozorování v otázku, kterou dal šikovateli z plukovní kanceláře: „Blb?“

A tu uviděl plukovník, jak ústa toho dobráček obličje před ním se otevřou.

„Poslušně hlásím, pane obrst, blb,“ odpověděl za šikovatele Švejk.“

Z hlediska hláskového ustrojení je substantivum „blb“ nad jiné symetrické, neboť slabikotvorná předpatrová souhláska „l“ je v něm zaobalena do dvou retných souhlásek „b“. Napadá mě jediné vhodné komponované české substantivum, a to „klk“, což je podle 4. vydání Slovníku jazyka českého Františka Trávníčka z roku 1952 „vločka, chuchvalec“, zatímco Příruční slovník jazyka českého (1938) navíc zjišťuje, že jako „klky“ se označují v medicínské terminologii výběžky střevní sliznice.

Třebaže se substantivum „blb“ vyskytuje pouze v češtině a jiné slovanské jazyky je neznají, prohlásil je etymolog Václav Machek (1968) za starobylé – v praslovanském znění pravděpodobně „bъlbъ“. Marně je však budeme hledat v Gebauerově Slovníku staročeském (1903). Josef Jungmann objevil pro svůj Slovník česko-německý (1835) raný doklad slova „blb“ v Komenského Bráně jazyků otevřené (1633): „Klepouši [se schlíplýma ušima – JF] že blbi (hňupové, sprostáci) jsou, smejšli se.“ Další doklady čerpal Jungmann z Logiky nebo Umnice Antonína Marka (1820) – „Člověk, který o své ujmě a přičinění poznání své množí, bývá poctěn jménem dobré hlavy; ten, jež silou svou seč býti nemůže, zove se blbem nebo troupem“ – a z překladu Montesquieuovy Svatyně Venušiny čili Chrámů gnidského od Antonína Jaroslava Puchmajera (1804) – „Jakýžt jsem to blb! Mělt jsem tu ... kytici strhnout a já ... rozcupat na mr!“

Původ substantiva „blb“ vysvětlují čeští etymologové různě. Zatímco zmíněný již Antonín Machek pokládá tento výraz za přibuzený s staroirským „borb“ a latinským „stultus“ (hloupý, pošetilý), tvrdí Josef Holub a František Kopečný (1952), že „blbý souvisí s blábolit“, což je slovo onomatopoeické (zvukomalebné, tj. napodobující svou hláskovou stavbou přírodní zvuk). Dodejme k tomu, že Josef Jungmann zaznamenal substantiva blbláč (= breptač), blblavec, blbotáč (= kdo blbotá v řeči).

Dokončení přístě
J. Fiala

Jazykové zákoutí

„O kom, o čem...?“

Žurnalistika je od svých počátků až do dneška silně poznamenána jednak frázemi, jednak bojem proti nim. V českém prostředí tento stav přesvědčivě reflektuje dílo Havlíčkovo, četné projevy Capkovy, Poláčkovy atd., zcela nedávno pak Jamkovy fejetony *O patričnosti v češtině*. Právě tak jako poslední jmenovaného i mě trápí obludné slovní spojení „býti o něčem“.

V meziválečném Československu platilo, že „demokracie je diskuse“. Dnešní homo politicus by však této jednoduché větě musel zlomit páteř, což by učinil takto: „Demokracie je o diskuzi“. Podobné spojení je sice přípustné v angličtině, avšak český jazyk potřebuje rozlišovat mezi objektivními fakty (co je co) a subjektivní výpovědí (co je o čem). Takže třeba kniha nebo film je o lásce, zato vztah dvou zamilovaných je prostě láska (dokonce v 1. pádě). Polemika v ekonomickém časopise je o penězích, kdežto čas jsou peníze. Lékařská přednáška může být o vysokém tlaku, avšak problémem řady jeho pacientů je vysoký tlak. I v těchto případech nás normální cit pro jazyk – pokud jsme si ho už docela neotupili čtením denního tisku a zejména sledováním televize – vede k tomu, že dáme přednost vyjádření, že kniha vypráví o lásce, ekonomové diskutují o penězích a pan docent nás poučuje o hypertenzi. Placený frázista se však pokusí rozšířit naše obzory tvrzeními, že „lás-

Studentská rubrika

Svoboda jen do deseti dřepů

Den, kdy tento článek píšu, nese datum 17. 11. 1999. Případá na něj rektorské volno, snad určené k oslavám dnů jiných, kdy se studenti, přes oprávněné obavy z následných mocenských represí, fašistických nebo komunistických, rozhodli udržet si tvář. V prvním případě to dopadlo velmi zle, ve druhém lépe, a přece mě dnešní „oslav“ budou trpět.

Jaká je má studentská generace oproti těm, kterých se obě výročí bytostně týkají? Jak se na ní projevil deset let svobody, informací zkreslených jen novinářskou praxí, a nikoli evidentně vnějším tlakem. Jak se projevilo povědomí o literatuře, která dříve eticky a esteticky formovala jen úzce vymezený okruh známých, možnost cestování a setkávání se, nyní i na půdě svých škol, s lidmi, kteří pro svou vyhraněnost a tvárnost (opak tvárnosti), před studenty stanout nemohli? Nelze také opomenout svobodu vyznání a obecně vliv náboženství, který se teprve v posledních deseti letech mohl výrazněji projevit.

Je smutné porovnávat uvedené tři generace. Ta, nyní o šedesát let starší, těžila z morálního klimatu první republiky, věděla, že svým protestem asi mnoho nedosáhne, a přesto jí stálo za to trvat na své tváři. Před deseti lety generace vyrůstající jen v socialistickém státě, tedy svou tvář teoreticky od mládí mijející, byla k jejímu hledání vybičována zřejmostí nepřítelů, nadějí a přítomností jiných alternativ, byť skrytých a podzemních. Generace moje svou tvář nehledá. Ani nadějí, ani nepřítelů.

ka samozřejmě není jen o sexu“ anebo že „problém investic je o penězích“.

Podobné řečové projevy zdomácněly hlavně v politických kruzích, a dokonce – na rozdíl od ne tak davné směšnosti Jakešovy, založené hlavně na jeho naprosté neschopnosti sestavit kloudnou českou větu vůbec – nám už asi směšně nepřipadají, jak lze usuzovat z četnosti výskytu. Václav Klaus nejdou na nepřijemné otázky odpovídal: „Ale to je přece o něčem jiném.“ Ale o něčem jiném mohou snad být např. pohádky Boženy Němcové. Politické a ekonomické problémy jsou *něco jiného*. Také údajný Klausův odpůrce, premiér Miloš Zeman, se v červnu 1998 vyjádřil, že „tyto volby jsou o změně“. Leckdo z jeho tehdejších voličů by byl dnes asi rád, kdyby zmíněné volby bývaly *změna*, ale pozdě honit bycha. Oba jmenovaní sice rádi tvrdí, že „myslí jinak“, ale vyjadřují se podobně nevkusně.

Příklady táhnou, hlavně ty špatné. Nedávno jeden z účastníků pražských pouličních kraválů sebevědomě na televizní kameru prohlásil, že „global street party *nebyla o ničení*“. A člověk tak nestačí zírat, jak pilně se takový chlapec přiučil používat fráze k demagogii. Kdyby totiž řekl, že „global street party *nebyla ničení*“, usvědčil by sám sebe ze lži! Vypomohl si frází a dosáhl toho, že jen hrstka kritičtějších diváků si od té doby láme hlavu, cože to vlastně národu sdělil. Inu vlastně nic. Jenom jako kterýkoliv jiný demagog lidi méně kritické ohloupil a kritičtější uvedl do rozpaků.

Karel Čapek kdysi napsal, že fráze stírá rozdíl mezi pravdou a nepravdou. Soudnickář Karel Poláček dokonce, že „mateřský jazyk nejen sňatkového podvodníka, ale zločinů vůbec je fráze“. Zdá se, že jednou z největších nedokonalostí doposud existujících soustav lidského soudnictví, je absence zákona na ochranu občanů před zločinem fráze.

Jan K. Bázler

te. Je spokojená, vypasená, bezdouchá. Z valné většiny banální, protože nikdy neřešila morální problém. Je ustrašená a pokud jsou ohroženy její nicotné jistoty, na tváři nelpí. Ačkoli možnost represe je ve stínu předchozích dosti směšná, bojí se vyslovit názor, natož pak neousluhas.

A tak, když po deseti letech demokracie a svobody projevu vyučující na **Filozofické fakultě UP** vyzáduje po studentech jako trest za pozdní příchod či nedonesení domácího úkolu vykonání deseti dřepů, naprostá většina je nakonec udeřá. Samozřejmě je alarmující, že se tato skutečnost děje na vysoké škole. Jde o smutný případ pedagožky jinak dobře fungující katedry a co je však mnohem závažnější, studenti, přes všechn svůj výsměch a přestávkový odpor, této manipulaci podléhají, navíc od hodiny k hodině s menším zahanbením – ostatní přece také udeřali.

Zdá se, jako by teprve moje generace byla v největší míře dětmi socialismu, přesně takovými, jaké se komunisté snažili vychovávat – pasivními a poddajnými. Bohužel, vysoká škola se na tomto formování dosti podílí, zvláště ta humanitního směru. Jejím úkolem je přece, mimo jiné, pěstovat v lidech ducha, a přitom tolik absolventů **Filozofické fakulty** vyjde každý rok naprosto nedotčeno **filozofií**, zejména pak etikou, která by měla patřit k základnímu vybavení každého skutečného vzdělance. Více se zdůrazňuje kvalifikace – tedy sebevědomí, ale kolik dnešních studentů bude po vysoké škole vpravdě sebe vědomých, těch se svou tváří, až půjde o mnohem závažnější rozhodnutí, než je „pouhých“ deset dřepů?

P. Stypová,
studentka FF UP

Ohlédnutí

Motiv dušičkový

Domnívám se, že jsem byl jediný, kdo zabloudl o svátku zemřelých k hrobu prim. R. Bacheru na olomouckém Ústředním hřbitově. Zemřel v r. 1925, žádné rodinné příslušníky nemá. Říká dnes jeho jméno něco Olomoučanům? Jméno Bacherovo je vytesáno v Hamburku na pomníku obětem povolání. Byl to první olomoucký rentgenolog, který pracoval s přístrojem, jehož účinky byly z neznalosti podceňovány. A tak dr. R. Bacher měl nejprve na pravé ruce rentgenové vědění, ty se zorhly v rakovinu a on v r. 1922 o ruku přišel. Sloužil však dál na svém oddělení, po třech letech ovšem zemřel. Prokazatelně jako oběť povolání.

Jako oběť rasové nenávisti zahynul v lednu 1943 v Terezíně MUDr. et PhDr. G. Gellner, plukovník zdravotní služby ve výslužbě, který dlouhá léta vedl Vojenskou nemocnici na Hradisku. V době svého olomouckého působení publikoval řadu závažných monografií z historie medicíny a prací v této oblasti. Byl špičkovým odborníkem v medicínské historii a po válce byl na Masarykově univerzitě v Brně jmenován docentem in memoriam.

A chtěl bych ještě připomenout dva světové medicínské objevy spjaté s Olomoucí. Prim. Zirm na očním oddělení Zemských ústavů (dnešní FN) provedl úspěšnou operaci – keratoplastiku, první toho druhu na světě.

Ve třicátých letech objevil akademik A. Klobouk, rodák z Velkého Týnce a absolvent Slovanského gymnázia, jako první na světě virový původ nakažlivé obrny vepřů. A Klobouk se i svými dalšími objevy zařadil mezi velikány světové veterinární medicíny.

Neměli bychom na tyto a další lékaře vzpomenout v Olomouci názvem některé z ulic? Vždyť „svou ulici“ zde mají i lidé, kteří k Olomouci žádný vztah neměli a jejich význam byl kdysi dobově zveličen. Takový návrh podaný naší univerzitou či její Lékařskou fakultou UP by měl jistě patřičnou váhu.

M. Slavětinský

... a tento týden...

29. LISTOPAD

U-klub, Šmeralova 12, 19.00 hod.: JUDr. Ivo Jahelka – Soudnický. Předprodej: Informační středisko, podloubí radnice, od 22. 11. a před koncertem.

30. LISTOPAD

U-klub, Šmeralova 12, 19.00 hod.: Psí vojáci a Filip Topol. Předprodej: Informační středisko, podloubí radnice, od 22. 11. a před koncertem.

1. PROSINEC

Katedra botaniky PřF UP – Laboratoř růstových regulatorů, Šlechtitelů 11, Olomouc-Holice, budova A, učebna č. 502, 16.00 hod.: Prof. J. Motlík a ing. M. Kubelka (Ústav živočišné fyziologie a genetiky AV ČR): Využití inhibitorů CDK k inhibici jaderného zrání savčích oocytů a k jejich aktivaci. Přednáška.

Aula Právnické fakulty UP, tř. 17. listopadu 6, 19.00 hod.: Lenka Filipová – Za všechno může čas. Předprodej Informační středisko, podloubí radnice, Horní nám., od 17. 11. a před koncertem.

Centrum Aletti, Křížkovského 2: Citlivko! Necitlo! Cyklus přednášek o partnerských vztazích.

1.–2. PROSINEC

Aula FF UP, Křížkovského 10 (1. 12.: 13.00–17.00 hod., 2. 12.: 8.00–12.00 hod.): Celostátní studentská vědecká konference HISTORIE 1999. Pořádá Katedra historie FF UP.

2. PROSINEC

Muzeum umění, Denisova ul., 15.00 hod.: PhDr. J. Chlíbec: Dvojitá tvář smrti ve středověké náhrobní plastice. Přednáška v rámci cyklu Symposium pořádaná Katedrou teorie a dějin výtvarných umění FF UP a Arcidiecézním muzeem v Olomouci.

4. PROSINEC

Sportovní hala FTK UP, 8.30–13.00 hod.: volejbal SK UP – turnaj žáků. **9.00 a 13.00 hod.:** volejbal SK UP – Nový Jičín, starší dorostenky, P-ČR. **11.00 a 15.00 hod.:** volejbal SK UP – Junior Brno, mladší dorostenky, P-ČR. **17.00 hod.:** basketbal SK UP – Blansko, starší dorostenky, DL.

5. PROSINEC

Sportovní hala FTK UP, 10.00 hod.: Basketbal SK UP – Břeclav, starší dorostenky, DL.